

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Стоян Проданов с научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, регистриран в НАЦИД от 01.12.2018 г., член на Научно жури, Заповед №163/13.05.2024 г. на проф. Борис Велчев, ректор на ВУЗФ, София за състав на научно жури върху дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика на докторант Диляна Методиева Атанасова на тема „Управление рейтинга на доверие в застрахователен брокер“, с научен ръководител доц. д-р Жельо Христов, катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ, София

Автор: Диляна Методиева Атанасова

Тема: Управление рейтинга на доверие в застрахователен брокер

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Заповед №163/13.05.2024 г. на проф. Борис Велчев, ректор на ВУЗФ, София за състав на научно жури съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Управление рейтинга на доверие в застрахователен брокер“. Научен ръководител на докторанта е доц. д-р Жельо Христов, катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ, София. за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е докторант Диляна Методиева Атанасова – докторант към Катедра „Финанси и застраховане“, ВУЗФ, София.

Предадените от докторант Диляна Методиева Атанасова материали включват документи по представен опис: автобиография, копие на дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „магистър“, копие на заповед за отчисляване с право на защита, овед за състав на жури, резюмета на публикациите, дисертация, автореферат на български и на английски, Справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, декларация за оригиналност и достоверност, Списък с публикации. Докторантът е приложил 1 брой студии и два броя статии.

Документите отговарят на нормативните изисквания и нямам забележки по тях.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Докт. Диляна Методиева Атанасова е завършила средно образование в 21 СОУ “Христо Ботев” – гр.София, Р България със специалност „Технология на млечните продукти“. Тя е магистър – машинен инженер от ТУ - София (1990-1997) и магистър по икономика от УНСС – София (1994-1997). Богатата ѝ трудова кариера представя възходящ професионален път, вкл. като Валутен касиер, Ръководител фронт офис, Управител на ЗБ „Карол Стандарт“ ЕООД, гр.София и Управляващ собственик на Застрахователен брокер и осигурителен посредник „КОРТИЕР ЕООД“, гр.София.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Настоящето становище е разработено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ – ППЗРАСРБ и Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Представената за научна оценка дисертация на докторант Диляна Атанасова, ръководена от доц. д-р Жельо Христозов, се фокусира върху управлението на рейтинга на доверие в застрахователен брокер, разглеждайки застрахователното посредничество като важна съставна част от застрахователния пазар. Обект на изследване е застрахователното посредничество и по-конкретно застрахователния брокер, като важна съставна част от застрахователния пазар. Предметът на дисертационната разработка е

„управлението на застрахователния брокер по начин, по който той ще е в състояние да предложи на своите клиенти принадлежаща стойност към застрахователните продукти така, че да спечели и запази доверието им.“ Предмет на изследването е управлението на застрахователния брокер по начин, който ще му позволи да предлага добавена стойност към застрахователните продукти, така че да спечели и запази доверието на своите клиенти.

Тезата, отстоявана в дисертацията гласи: Успешното управление на рейтинга на доверие в застрахователния брокер е ключово за неговото бъдещо развитие и оцеляване в условията на острата конкуренция и навлизането на информационните технологии в застрахователната индустрия. Въпреки появата на все повече различни канали за разпространение на застрахователни продукти, брокерите остават основния канал, през който се сключват повечето застрахователни продукти. За да запазят водещата си роля в условията на все по-силно дигитализиращо се общество, застрахователните брокери се нуждаят от реорганизация на дейността си и успешно управление на рейтинга на доверие, което могат да постигнат чрез внедряване на последните високо технологични решения и да обединят „под един покрив“ различни видове финансови консултации и посредничество, които биха придали допълнителна стойност към разпространяваните от тях продукти.

Цел на изследването е разработването на система от експертни оценки за определяне рейтинга на доверие в застрахователен брокер, като се вземат предвид ролята на брокера, законовата регламентация и достиженията в информационните технологии.

Дисертацията си поставя следните задачи:

- Изследване на законодателната база за дейността на застрахователните брокери в България и други европейски държави.
- Анализ на ролята и влиянието на застрахователните брокери върху застрахователните дружества и пазара.
- Оценка на влиянието на информационните технологии върху дейността на застрахователните брокери и възможностите за тяхното внедряване.
- Предложения за промени в законодателството, базирани на добри практики от други европейски страни.

- Разработване на модел за „магазин“ за финансови услуги, който включва застрахователен брокер и отговаря на широк спектър от финансови потребности.
- Създаване на система от експертни оценки и рейтингова скала за оценка на доверието в застрахователния брокер, апробирана с представители на българската практика.

В работата са използвани и приложени ретроспективния подход, методите на сравнителен анализ, на дедукцията и индукцията, графичен и статистически метод .

В първа глава на дисертацията се поставя акцент върху същността на брокерската дейност, като се прави преглед на българската и чуждестранната специализирана литература. Разглежда се необходимостта от застрахователен брокер във взаимоотношенията между ползвателя на застрахователна услуга и застрахователя. Чрез сравнителен анализ на старата Директива за застрахователно посредничество (Директива 2002/92/ЕО) и новата Директива 2016/97 за разпространение на застрахователни продукти (IDD), се разкрива ролята на застрахователния брокер в разпространението на застрахователни продукти. Заключва се, че бъдещето на застрахователния брокер зависи от това, доколко той успява да създаде желана стойност за ползвателя на застрахователни услуги в сравнение със стойността, която клиентът би получил при директно закупуване на същия продукт от застрахователя.

Във втора глава се разглежда дейността на застрахователните брокери чрез анализ на застрахователния пазар и тяхната работа, с цел да се проследят тенденциите в развитието им. Данните, представени от застрахователните брокери пред Комисията за финансов надзор за период от десет години (2010-2021 г.) подчертават основните количествени и качествени управленски аспекти на дейността на брокерите, които очертават основните предизвикателства пред брокерския пазар. Също така се разглежда законовата рамка за дейността на застрахователните брокери в България. Анализът на законовата регламентация в България дава възможност да се разкрие по-добре същността и организацията на работата на застрахователния брокер, както и неговите задължения. Разглеждат се различията в начина на работа на брокера в зависимост от това дали той е разпространител или създател на застрахователни продукти. Направен е преглед и анализ на правната рамка в България относно изискванията за учредяване

на застрахователен брокер, като е предложена промяна в таксата за общ финансов надзор, събирана от Комисията за финансов надзор, с предложение тя да бъде диференцирана според премийния приход на брокера, вместо да бъде фиксирана за всички.

В трета глава се разглежда проблемът с дигитализацията на застрахователното посредничество и навлизането на високи технологии като блокчейн, големи данни, интернет на нещата, умни договори и изкуствен интелект в работата на застрахователния брокер. Тези технологии са анализирани с оглед на потенциала им да променят съществуващия модел на брокерската дейност.

Дисертационният труд подчертава значението на застрахователните брокери като основен канал за разпространение на застрахователни продукти, въпреки дигитализацията на обществото. За да запазят водещата си роля, брокерите трябва да реорганизират своята дейност и да използват високо технологични решения, които добавят допълнителна стойност към техните услуги.

Поставените в дисертацията задачи оценявам като постигнати и решени. Формулираните и научно изведени в дисертацията резултати потвърждават коректното прилагане методология за анализ и изследване.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

В дисертационния труд са очертани следните научни и научно-приложни приноси:

1. Обоснована е значимостта на темата, свързана с дейността на застрахователните брокери, техните съвременни функции и предизвикателствата, пред които са изправени. Проведен е обстоен теоретичен преглед на въпроса за доверието във взаимоотношенията между застрахователния брокер и потребителя на застрахователни услуги.

Извършен е подробен критичен анализ на нормативната регулация на дейността на застрахователните посредници в България, като са предложени конкретни изменения.

2. Разработена е уникална система за експертна оценка на доверието в застрахователния брокер, която използва количествени критерии за получаване на качествена оценка. Тази система позволява да се даде безпристрастно мнение за способността на брокера да привлича и обслужва клиенти и да добавя стойност към предлаганите от него застрахователни продукти.

3. Системата за експертна оценка е тествана с реални участници и показатели на българския пазар. Достоверността на получените данни потвърждава приложното поле на системата и нейните ползи за потребителите на застрахователни услуги или за застрахователни дружества при избора на надежден посредник.

4. Лансира се концепция за „магазин“ за финансови услуги: Предложена е концепция за изграждане и функциониране на застрахователния брокер като „магазин“ за финансови услуги, което би допринесло за създаване на добавена стойност към избраните от клиента застрахователни продукти и би подпомогнало брокерите да оцелеят в условията на остра конкуренция и високотехнологични предизвикателства.

Оценката на установените научни приноси е положителна. Основният принос на дисертационния труд е разработената от автора система за експертни оценки за определяне рейтинга на доверие в застрахователен брокер. Този модел, уникален за застрахователната практика, предлага обективна оценка на способността на брокера да привлича и обслужва клиенти, както и да създава добавена стойност към предлаганите продукти. Моделът комбинира количествени и качествени критерии, подобно на методологиите на рейтинговите агенции за кредитни оценки, и включва анализ на финансови и други параметри, както и на качеството на предлаганите услуги. Предложената система не отчита персонализираните предпочитания на клиентите, а по-скоро служи като инструмент за избор на надежден посредник на база общи критерии. Рейтингът, определен чрез тази система, може да бъде полезен за потребители на застрахователни услуги, за фирми, които навлизат на нови пазари, или за чуждестранни застрахователни дружества, търсещи стратегически партньори на българския пазар.

По моему, приноси 2 и 3 са едно цяло с подчертани теоретико-приложни аспекти, подобно на принос 1, а принос 4 има практическа стойност, макар да няма достатъчно доказателства и да е по-скоро насока за бъдещо изследване.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По дисертацията са представени три публикации, всичките самостоятелни. Публикациите потвърждават постигането на необходимото ниво на публичност.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Въз основа на Справка за изпълнение от кандидата на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика и преглед на всички представени документи смятам, че са изпълнени минималните национални изисквания.

7. Автореферат

Авторефератът от 52 стр. отговаря на изискванията за систематизирано изложение на основните достижения в дисертационния труд. В него по подходящ начин, макар и прекалено подробно са представени всички основни аспекти от дисертационния труд.

8. Критични забележки и препоръки

Въведеният в дисертацията „рейтинг на доверие“ е новаторска концепция, която освен позитивни страни има някои слабости, които биха могли да ограничат нейната практическа приложимост и ефективност. Сред тях по-значими слабости са следните: Въпреки че системата се стреми да комбинира количествени и качествени оценки, последните са често субективни и могат да бъдат повлияни от личните възприятия на оценяващите експерти. Това може да доведе до несъответствия в оценките и да компрометира обективността на рейтинга. Системата е разработена с оглед на българския заст-

рахователен пазар и не е приложима в международен контекст. Различията в регулаторните рамки, пазарните условия и очакванията на клиентите в различни страни могат да намалят ефективността на модела, когато се използва от чуждестранни компании или при навлизане на български брокери на външни пазари. Освен това, системата включва общо 38 критерия, разпределени в три модула с различни тегла. Докато такава подробност може да се разглежда като предимство, тя също така може да усложни процеса на оценяване и да затрудни разбирането на крайния резултат от страна на потребителите.

Въпрос, адресиран за отговор при публичната защита: Как влияе дигитализацията и навлизането на нови технологии като блокчейн, изкуствен интелект и интернет на нещата върху традиционните модели на доверие в застрахователните брокери, и как предложената система за оценка на доверието може да бъде адаптирана или усъвършенствана, за да отрази тези технологични промени и да запази своята релевантност в бъдеще?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси. Дисертационният труд показва, че кандидатът Диляна Методиева Атанасова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

На базата на проучването на дисертационния труд, в съответствие с чл.8(3) от Закона за развитие на научния състав в Република България, като се има предвид много доброто познаване на теорията и практиката в изследваната област, както и оригиналните аналитични резултати, които се съдържат в представения дисертационен

труд, предлагам научното жури да присъди на докторант Диляна Методиева Атанасова на образователната и научна степен „Доктор“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

20.8.2024 г.

Свищов

.....

/Проф. д-р Стоян Проданов/